

source of information about the law; create favorable conditions enabling the legal.

Acts of proper storage and use. So set officially published legal texts should be considered as the initial and primary prerequisite to ensure the accessibility of legislation. The need for a public official texts of existing normative acts, their role in the normal functioning of the national legal system determines the mandatory publication of formal procedures for law and puts him number of well-defined requirements.

Key words: law, legal act, promulgation of regulations, official publication, the right on information.

УДК – 342.951:88.755(477)

М. І. КЕЛЕМЕН

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРОВЕДЕННІ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Аналізуються адміністративно-правові засади участі громадськості у проведенні екологічної експертизи, розглянуто сучасний стан зазначеного правового інституту. На основі чинного законодавства зроблено пропозиції у сфері забезпечення екологічної безпеки та наближення українського законодавства до європейських стандартів в означеній проблематиці.

Ключові слова: екологічна безпека, державна екологічна та громадська екологічна експертиза, права громадськості, участь громадськості.

Келемен М. И. Участие общественности в проведении экологической экспертизы

Анализируются административно-правовые основы участия общественности в проведении экологической экспертизы, рассмот-

© КЕЛЕМЕН Михайло Іванович – здобувач кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України

рено современное состояние указанного правового института. На основе действующего законодательства сделаны предложения в сфере обеспечения экологической безопасности и приближения украинского законодательства к европейским стандартам в указанной проблематике.

Ключевые слова: экологическая безопасность, государственная экологическая и общественная экологическая экспертиза, права общественности, участие общественности.

Kelemen Mikhail. Public participation in environmental impact assessment

The article analyzes the legal and administrative basis for public participation in environmental impact assessment, discussed the current state of this legal institution. On the basis of current legislation made proposals in the area of environmental safety and the approximation of Ukrainian legislation to European standards in this issue.

Key words: ecological safety, state environmental and public environmental review, public law, public participation.

Забезпечення екологічної безпеки населення є найбільш гуманним, благородним і відповідальним завданням адміністративного законодавства України, яке закріплює права громадян у цій сфері, гарантує їх реалізацію, визначає правові та організаційні основи охорони навколишнього природного середовища.

Ідея захисту навколишнього природного середовища наскрізно проходить через Основний Закон держави та інші законодавчі акти, які орієнтують державні органи, підприємства, установи й організації на здійснення заходів, що гарантують дотримання критеріїв, стандартів, нормативів екологічної безпеки людини.

На сьогодні проведення екологічної експертизи є одним з найбільш ефективних управлінських важелів раціонального природо-користування та охорони навколишнього середовища.

Дослідженню проблем зазначеної інституції присвятили свої розробки багато вчених та практиків, серед них: В. І. Андрійцев, О. С. Баб'як, С. М. Голубченков, В. І. Курило, Ю. С. Шемшученко.

Необхідність написання цієї статті викликана гострою проблемою екологічної ситуацією в Україні взагалі, і зокрема прагненням сприяти підвищенню ролі громадськості у вирішенні питань охорони навколишнього природного середовища.

На виконання поставленої мети було проаналізовано чинне законодавство країни, наукові дослідження провідних вчених, розроблені пропозиції щодо вдосконалення екологічного законодавства України. Важливе значення у сфері захисту навколишнього природного середовища має проведення екологічної експертизи, форми якої визначено у ст. 12 Закону України «Про екологічну експертизу»: «В Україні здійснюється державна, громадська та інші екологічні експертизи»¹.

Роз'яснення стосовно змісту екологічної експертизи надано в ст. 1 Закону України «Про науково-технічну експертизу» від 09 лютого 1995 р. – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, досудового та судового слідства².

В ст. 1 Закону України «Про екологічну експертизу» – це науково-практична діяльність спеціально уповноважених державних органів, еколого-експертних формувань та об'єднань громадян, що ґрунтується на міжгалузевому екологічному дослідженні, аналізі та інших матеріалів чи об'єктів, реалізація і дія яких може негативно впливати або впливає на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей, і спрямована на підготовку висновків про відповідність запланованої чи здійснюваної діяльності нормам і вимогам законодавства про охорону навколишнього природного середовища, раціональне використання і відтворення природних ресурсів, гарантування екологічної безпеки³.

Метою проведення екологічної експертизи – запобігання негативному впливу антропологічної діяльності на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей, а також оцінка ступеня екологічної безпеки господарської діяльності та екологічної ситуації на окремих територіях і об'єктах (ст. 4 Закону «Про екологічну експертизу») ⁴.

Необхідність проведення екологічної експертизи обумовлена двома факторами, по-перше, математичні модулі, використовувані для аналізу великомасштабних інвестицій, проектів не завжди забезпечують отримання точних результатів впливу проекту на довкілля, по-друге, результати антропологічного впливу на навколишнє середовище внаслідок реалізації певного інвестиційного проекту виявляється не раніше, ніж через 10 років.

Екологічна експертиза, як громадська, так і державна до свого складу, з метою прогнозування характеру і масштабів можливих екологічних наслідків, що супроводжують проект, може залучити науково-технічну, наукову, відомчу, міжнародну експертизу, тобто фахівців інших організацій, підприємств, установ і експертів міжнародних організацій.

Зокрема зазначимо, що наукова і науково-технічна експертиза – це діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та оцінка науково-технічного рівня об'єктів експертизи і підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо таких об'єктів.

Наукова і науково-технічна експертиза у сфері науково-технічних розробок та дослідно-конструкторських робіт, фундаментальних і прикладних досліджень, у тому числі на стадії їх практичного застосування (впровадження, використання, наслідки використання тощо), проводиться науково-дослідними організаціями та установами, вищими навчальними закладами, іншими організаціями та окремими юридичними і фізичними особами, які акредитовані на цей вид діяльності⁵.

Різноманітні форми екологічної експертизи направлені на забезпечення потреб сучасної практики. Багато з них проводяться різноманітними організаційно-правовими структурами при громадських, громадсько-екологічних об'єднаннях та формуваннях, які здійснюють свою роботу на високому науково-технічному та методичному рівні. Можна констатувати, що запроваджується в практику важливий принцип екологічної експертизи – поєднання міждисциплінарних знань, екологічних, соціальних, природничих та технічних наук⁶.

До спеціалізованих екологічних експертиз можна віднести такі її форми, які здійснюються спеціалізованими організаційними

структурами, що реалізують напівфункціональну діяльність з правом проведення екологічної експертизи. Для таких організаційних утворень поряд з консультативними, пошуковими, науково-технічними та іншими функціями, проведення екологічної експертизи передбачається їх статутами.

Інші екологічні експертизи можуть здійснюватися за ініціативою зацікавлених юридичних і фізичних осіб на договірній основі із спеціалізованими еколого-експертними органами і формуваннями⁷.

Можуть створюватись як постійно функціонуючі, так і тимчасові еколого-експертні структури. Наприклад, згідно зі Статутом Української екологічної асоціації «Зелений світ» її з'їзд створює спеціальну колегію експертів, члени якої призначаються радою асоціації. Колегія здійснює наукову і експертну допомогу, організує проведення екологічних експертиз⁸.

Питання проведенні державної екологічної експертизи закріплено в Конституції України⁹, Водним кодексом України¹⁰, Законами України «Про екологічну експертизу»¹¹, «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»¹², «Про питну воду та питне водопостачання»¹³, «Про охорону навколишнього природного середовища»¹⁴, «Про природно-заповідний фонд України»¹⁵ тощо. До того ж, значний масив нормативно-правових актів зазначеного інституту становлять локальні нормативно-правові акти, однак процес його формування триває.

Державна екологічна експертиза являє собою урегульовану законом та іншими правовими нормами цілеспрямовану діяльність державних органів з розгляду, перевірки, аналізу, оцінки на основі екологічних знань представлених проектів на предмет їх відповідності нормам і правилам охорони навколишнього середовища, раціонального природокористування та вимогам екологічної безпеки, корегування екологічних параметрів та формулювання найоптимальніших варіантів природоохоронного та соціального захисту проектних рішень для запобігання негативного впливу проєктованих об'єктів в процесі їх реалізації в конкретній екологічній системі¹⁶.

Державна екологічна експертиза об'єктів загальнодержавного і міжнародного значення проводять еколого-експертні підрозділи,

спеціалізовані установи, організації, або спеціально створені комісії Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства охорони здоров'я України, їх органи на місцях і є обов'язковими для виконання. При ухваленні рішення щодо подальшої реалізації об'єктів екологічної експертизи, висновки державної екологічної експертизи враховуються нарівні з іншими видами державних експертиз і є обов'язковими для виконання. Це положення забезпечується Інструкцією «Інструкція про здійснення державної екологічної експертизи в Україні», у якій зазначено, що право проведення юридично значущої екологічної експертизи мають тільки органи державної експертизи¹⁷.

Важливим моментом у руслі дослідження є той факт, що підготовка висновків екологічної експертизи і прийняття рішень стосовно подальшої реалізації (використання, застосування, експлуатації тощо) об'єкта екологічної експертизи здійснюється з урахуванням громадської думки¹⁸, тобто висновків громадської екологічної експертизи, яка проводиться незалежно від державної, що в свою чергу, впливає з прав громадян нашої країни, гарантованих Конституцією і наданих Законом «Про охорону навколишнього природного середовища». В ст. 9 зазначено, що громадянин має право на безпечне для його життя і здоров'я навколишнє природне середовище: участь в обговоренні проектів законодавчих актів, матеріалів щодо розміщення, будівництва і реконструкції об'єктів, які можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища та внесення пропозицій до державних і господарських органів, установ та організацій з цих питань; участь у розробці та здійсненні заходів охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів; здійснення загального і спеціального використання природних ресурсів; об'єднання в громадські природоохоронні формування; одержання у встановленому порядку певної та достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища та його вплив на здоров'я населення; участь у проведенні громадської експертизи; подання позовів до суду, державних органів, підприємств і установ, організацій і громадян про відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров'ю та

майну в наслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище¹⁹.

Громадська експертна діяльність органів виконавчої влади є складовою механізмом демократичного управління державою, який передбачає проведення інститутами громадянського суспільства оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх врахування органами виконавчої влади у своїй роботі.

Орган виконавчої влади сприяє інституту громадського суспільства у проведенні громадської екологічної експертизи в разі надходження від нього звернення, у вигляді письмового запиту,

Пропозиції, підготовлені інститутом громадського суспільства за результатами проведеної громадської експертизи (далі експертні пропозиції), враховуються органом виконавчої влади під час підготовки програм соціально-екологічного розвитку, державних цільових та регіональних програм, формування бюджетів відповідного рівня, вирішення питань поточної діяльності²⁰.

Користуючись наданими правами, громадськість може ефективно впливати на державну та регіональну екологічну політику. Екологічно значущі рішення приймаються громадянами на референдумах, зборах, мітингах під час роботи у складі експертних та робочих груп, комітетів, комісій з розробки програм, стратегій, планів, проектів, нормативно-правових актів; подаючи звернення (скарги, зауваження, пропозиції) та інших, а також беручи участь у проведенні державної екологічної експертизи.

Тим не менше, в основних нормативних правових актах України, які регулюють інститут екологічної експертизи, немає належного правового регулювання такої форми громадської участі, як громадська екологічна експертиза.

Надане громадянам право щодо участі в громадській екологічній експертизі на сьогодні є найменше досліджене сферою, більше задекларованого ніж законодавчого забезпеченою.

Лише деякі нормативні правові акти спеціального екологічного законодавства безпосередньо наділяють громадян та громадські ор-

ганізації правом ініціювання громадської екологічної експертизи. Зокрема, ст. 11 Водного кодексу України в переліку прав громадян і громадських об'єднань у галузі використання і охорони вод надає право ініціювати проведення в установленому порядку громадської екологічної експертизи, інформувати про її результати органи, уповноважені приймати рішення про розміщення, проектування та будівництво нових і реконструкції діючих підприємств, споруд та інших об'єктів, пов'язаних з використанням вод²¹.

Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» в ст. 22 до прав споживачів питної води відносить право участь представників громадськості у перевірках, які проводяться органами виконавчої влади, з дотриманням встановленого режиму перебування на території об'єктів питного водопостачання²².

О. С. Баб'як вважає, що «...громадськими слід вважати екологічні експертизи, що проводяться тільки громадськими формуваннями, створеними на засадах добровільного і вільного волевиявлення громадян, об'єднаних спільністю екологічних інтересів без переслідування в своїй діяльності комерційної мети чи сприяння одержанню доходу іншими організаціями і на які поширюються положення законодавства про громадські об'єднання»²³.

Громадська екологічна експертиза проводиться для врахування громадської думки щодо реалізації наміченої проектом господарської діяльності, її соціально-економічних наслідків.

Проводить її з ініціативи громадських організацій чи інших громадських формувань, створених на добровільних засадах екологічних комітетів громадськості, належних спеціалістів, представників засобів масової інформації, а також місцевих органів управління за рахунок інших власних коштів або на громадських засадах.

Громадська екологічна експертиза може проводитися незалежно від державної або одночасно з державною через створення на добровільних засадах тимчасових чи постійних екологічно-експертних комітетів громадських організацій, інших громадських формувань.

громадська екологічна експертиза в даний момент спрямована передусім на те, щоб показати наявність проблеми, ніж провести її детальний аналіз. Наприклад, показати, що існує реальна заклопо-

таність населення, або що порядок величини впливу такий, що можна припускати серйозні масштаби збитку, що завдається навколишньому середовищу. Слід зазначити, що в літературі підкреслюється, що громадськість не зобов'язана доводити небезпека планованої діяльності, якщо її ініціатор не доведе зворотне²⁴.

Форми участі громадськості у прийнятті екологічно значущих рішень як певних видів діяльності, що здійснюється передбаченими законодавством чи виробленими практикою способами, використовуючи які громадськість може ефективно впливати на державну та регіональну екологічну політику з метою підвищення якості рішень що приймаються у галузі охорони довкілля та забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людей.

У своєму науковому дослідженні Ю. Р. Храмова, підкреслює, що екологічна експертиза має не дорадчий голос при ухваленні рішення про реалізацію проекту, не виконує суто інформаційну функцію, але як правовий інститут має заборонні або дозвільні волевиявлення в механізмі підготовки та прийняття господарських і управлінських рішень²⁵. Варто зазначити, що наведене положення рівною мірою стосується і державної, і громадської експертизи.

Громадська екологічна експертиза має великий потенціал в частині виявлення недоліків проектів, до її переваг відносять те, що «фактично без істотних додаткових зусиль можна не допустити настання негативних екологічних наслідків»²⁶. Громадська екологічна експертиза, як і державна, передбачає роботу з передпроектною та проектною документацією, проектами планів, програм, договорів та іншою документацією, причому на завершальній стадії її підготовки.

Терміни проведення громадської екологічної експертизи детально не встановлені. Згідно зі Законом України «Про екологічну експертизу» при проведенні державної екологічної експертизи розглядається висновок громадської екологічної експертизи, тобто проведеної до або одночасно з державною екологічною експертизою.

Орхуською конвенцією у п. 4 ст. 6 встановлено, що держави-учасниці повинні забезпечити участь громадськості на ранньому етапі, коли є більше можливостей для розгляду варіантів²⁷. Вважаємо, що прийняття рішення за участю громадськості має передбачати такі тер-

міни, які дозволять забезпечити дієву участь громадськості, з урахуванням часу, необхідного для того, щоб громадськість сприйняла базову інформацію, звернулася до державних органів за додатковою інформацією, ознайомила з нею і підготувалася до участі.

Таким чином, для належного обліку проведення громадської екологічної експертизи необхідно передбачити можливість продовження терміну подання висновку державної екологічної експертизи, у випадках, коли за проектом проводиться громадська екологічна експертиза, але не більше як на один місяць. Для того щоб провести громадську екологічну експертизу в зазначені терміни, необхідно своєчасне отримання документації, поданої на державну екологічну експертизу.

Слід звернути увагу на те, що в розвинених країнах світу банки не фінансують проекти за відсутності документів, які відображають процес громадської участі та його остаточні результати. Законодавство, що безпосередньо регулює даний аспект, неоднозначне. Висновок громадської екологічної експертизи відповідно до ст. 12 Закону України «Про екологічну експертизу» можуть бути враховані при проведенні державної екологічної експертизи ...²⁸. Необхідно визначити юридичну чинність проведеної громадської екологічної експертизи, а також правові наслідки, які будуть із цим пов'язані. Вважаємо за необхідне зобов'язати державну експертну комісію після обговорення висновків громадської екологічної експертизи надавати мотивовану відповідь. При цьому експерти, які проводили громадську екологічну експертизу повинні мати право участі в такому обговоренні.

У своїх дослідженнях С.О. Богомолів висловлює думку, що проведення громадської експертизи дозволить зібрати і систематизувати інформацію, установити на яких рішеннях і дозволах заснована можливість здійснення проекту. Якісно виконаний незалежний аналіз проекту допоможе сформулювати кваліфіковані рекомендації або ж аргументи проти його здійснення. Крім того, вчений акцентує увагу на той факт, що при захисті екологічних прав у суді висновок громадської екологічної експертизи може стати вагомим доказом²⁹.

На сьогодні в нашій країні стан інституту громадської екологічної експертизи вкрай незадовільний. У випадках, коли на важелях стоїть

інтерес великого бізнесу з одного боку, а з іншого – безпечне життя пересічного громадянина, а за великим рахунком і безпечне життя представників того ж самого великого бізнесу, перемагає не здоровий глузд чи інстинкт самозахисту, перемагають фінансові перспективи.

Висновки і застороги вчених-екологів стосовно катастрофічного стану навколишнього середовища, зокрема на Чорнобилі, Прикарпатті, Кривбасі, Донбасі, не призводять до бажаного обґрунтованого висновку, а звідси і практичним заходам, що виявлення і запобігання негативним для довкілля наслідкам – це єдиний шлях збереження повноцінного, якісного життя всіх без винятку людей.

Стаття 3 Конституції проголошує, що єдиним джерелом влади в Україні є народ і пріоритетна роль у вирішенні екологічних питань має належати громадянам. Для того щоб громадська екологічна експертиза стала дієвою формою захисту конституційних прав громадян необхідно активізувати діяльність громадян і громадських об'єднань, перейти до практичної діяльності від популістичних гасел до лобіювання законодавчих актів, а також закріпити проголошене право у Статутах територіальних громад та в інших нормативно-правових документах.

1. *Про екологічну експертизу:* Закон України // ВВР України. – 1995. – № 8. – Ст. 54. **2.** *Про наукову та наукову-технічну експертизу:* Закон України // ВВР України. – 1995. – № 9. – Ст. 56. **3.** *Про екологічну експертизу:* Закон України // ВВР України. – 1995. – № 8. – Ст. 54. **4.** Там само. **5.** *Про наукову та наукову-технічну експертизу:* Закон України // ВВР України. – 1995. – № 9. – Ст. 56. **6.** *Баб'як О.С.* Екологічне право України / Баб'як О.С. . – К.: АТИКА, 2000. – С. 176. **7.** *Пейчев К.П.* Екологічне право України : конспект лекцій / Пейчев К.П. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2008. – С. 43. **8.** *Баб'як О.С.* Цит. праця. – С. 175. **9.** *Конституція* України: офіційний текст // ВВР України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. **10.** *Водний кодекс* України // ВВР України. – 1995. – № 24. – Ст. 189. **11.** *Про екологічну експертизу:* Закон України // ВВР України. – 1995. – № 8. – Ст. 54. **12.** *Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення:* Закон України // ВВР України. – 1994. – №

27. – Ст. 218. **13.** *Про питну воду та питне водопостачання*: Закон України // ВВР України. – 2002. – № 16. – Ст. 112. **14.** *Про охорону навколишнього природного середовища* : Закон України // ВВР України. – 1991. – № 41. – Ст. 546. **15.** *Про природно-заповідний фонд України*: Закон України від 16 червня 1992 року // ВВР України. – 1992. – № 34. – Ст. 502. **16.** *Про екологічну експертизу*: Закон України // ВВР України. – 1995. – № 8. – Ст. 54. **17.** *Інструкція про здійснення державної екологічної експертизи в Україні* : Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища № 89 від 20.09.1994 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua **18.** *Про екологічну експертизу*: Закон України // ВВР України. – 1995. – № 8. – Ст. 54. **19.** *Про охорону навколишнього природного середовища* : Закон України // ВВР України. – 1991. – № 41. – Ст. 546. **20.** *Про екологічну експертизу*: Закон України // ВВР України. – 1995. – № 8. – Ст. 54. **21.** *Водний кодекс України* // ВВР України. – 1995. – № 24. – Ст. 189. **22.** *Про питну воду та питне водопостачання*: Закон України // ВВР України. – 2002. – № 16. – Ст. 112. **23.** *Баб'як О.С.* Цит. праця. – С. 174. **24.** *Сидорчук И. П.* Правовые основы участия граждан в принятии решений местного значения / И. П. Сидорчук // Соц.-экон. и правовые исслед. – 2006. – № 1. – С. 36-52. **25.** *Храмова Ю. Р.* К вопросу о правовых проблемах осуществления экологической экспертизы / Ю. Р. Храмова // Государство и право. – 2000. – №8. – С. 11-17. **26.** *Экологическое право России* : сб. материалов науч.-практ. конф., 1995-1998 гг. / под ред. А.К. Голиченкова, И.А. Игнатъева. – М. : Зерцало, 1999. – С. 92. **27.** *Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля* (Орхус, 25 июня 1998 г.) // Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. – 2-е вид., доп. – Львів : Норма, 2002. – С. 101-118. **28.** *Про екологічну експертизу*: Закон України // ВВР України. – 1995. – № 8. – Ст. 54. **29.** *Боголюбов С. А.* Экологическое право: учеб. для вузов / Боголюбов С.А. – М. : Норма: Инфра-М, 2000. – С. 32.

Kelemen Mikhail. Public participation in environmental impact assessment

Ensuring environmental safety of the population is the most humane, noble and responsible task of administrative legislation of Ukraine, which secures the rights of citizens in this area, ensures their implementation, defines the legal and organizational framework for environmental protection.

The idea of protecting the environment through passes through the Basic Law of the State and other legislative acts that orient public authorities, enterprises, institutions and organizations in the implementation of measures to ensure compliance with the criteria, standards, norms of ecological human security.

To date, environmental impact assessment is one of the most effective levers of management of nature conservation and the environment.

Study of the problems of these institutions have devoted their development, many scholars and practitioners, among them: V.I. Andriytssev, A.S. Babiak, S.M. Holubchenko, V.I. Kurilo, Y.S. Shemshuchenko.

The necessity of writing this article is caused by the acute problem of ecological situation in Ukraine in general, and in particular the desire to enhance the role of the public in matters of environmental protection.

In the current legislation of the country were analyzed, research scientists developed proposals to improve the environmental legislation of Ukraine. Of great importance in the field of environmental protection is environmental impact assessment, the form of which is defined in Art. 12 of the Law of Ukraine "On Ecological Expertise": "Ukraine has made public, social and other environmental expertise".

The need for an environmental impact assessment is due to two factors, firstly, the mathematical modules used for the analysis of large-scale investment projects do not always provide accurate results of the project's impact on the environment, and secondly, the results of the anthropological impact on the environment as a result of certain the investment project is not earlier than 10 years.

Environmental impact assessment, as a community, and the state in its composition, in order to predict the nature and extent of potential environmental effects that accompany the project can attract scientific and

technical, scientific, departmental, international expertise, i.e. specialists from other organizations, enterprises, institutions and experts international organizations. In particular, we note that the scientific, scientific and technical expertise - an activity whose purpose is to study, test, analyze and evaluate scientific and technical level of objects of examination and preparation of substantiated conclusions for taking decisions on such objects.

The scientific and technical expertise in the field of scientific and technical research and development work, fundamental and applied research, including at the stage of practical application (implementation, use, effects of use, etc.), carried out by research organizations and institutions, universities, other organizations and private individuals and legal entities accredited for this activity.

Article 3 of the Constitution states that the only source of power in Ukraine is the people and the priority role in addressing environmental issues should belong to citizens. In order for the public environmental assessment has become an effective way to protect the constitutional rights of the citizens need to intensify the activities of citizens and public associations, go to practice on populist slogans to lobbying laws, as well as to consolidate declared right in the Statutes of territorial communities and other legal documents.

Today in our country, the state of public ecological expert examination of the Institute needs to be improved. In cases where the interest is in the arms of big business on the one hand, and on the other - safe life of an ordinary citizen, but by and large and safe life of the same representatives of big business, winning is not common sense or instinct for survival, winning financial prospects.

Key words: ecological safety, state environmental and public environmental review, public law, public participation.